

Høringsvar på NOU 2015:2 «Å høre til – Virkemidler for et trygt psykososialt skolemiljø.»

Til Kunnskapsdepartementet

Fra Norges Blindforbund

22.06.15

Norges Blindforbund stiller seg positiv til at det tas initiativ for å styrke det psykososiale skolemiljøet og dermed motvirke mobbing. I vårt høringssvar ønsker vi å belyse ett av de forslagene utvalget kommer med.

Utvalget skriver følgende: «Faglig læring og sosial læring hører sammen» Skal elever i målgruppene som Statped jobber med oppleve å være inkludert – både faglig og sosialt - må de ha et godt faglig tilbud, tilpasset deres nivå og muligheter. Spesialpedagogisk opplæring står derfor sentralt også med tanke på forebygging av mobbing.

I neste omgang foreslår utvalget å overføre 300 fagstillinger fra Statped, en til ved hvert PPT kontor. Dette tilsvarer 188 millioner overført fra Statped til de kommunale PPT-kontorene. Det er i dag ca. 730 stillinger hvorav 445 fagstillinger totalt i Statped (Årsmelding 2014). Denne reduksjonen i overføringer vil gå ut over tjenestene som ytes. Norges Blindforbund har i lengre tid ytret at Statped trenger flere stillinger for å kunne yte gode faglige tjenester.

Gruppen blinde og svaksynte er en lavfrekvent gruppe. På synsområdet har få, PPT kontorer mulighet til å opparbeide seg en god faglig kvalitet. Kun enkelte storkommuner vil oppleve å ha blinde og svaksynte elever innom PPT kontoret flere ganger, der en og samme ansatt vil være saksbehandler. Det vil ikke være noen endring i dette selv om det overføres en stilling pr. kontor.

Ved å kutte i Statped vil satsingen på forebygging og bekjempelse av mobbing, gå på bekostning av svært utsatte grupper.

Samme ting er gjort før. Den gang Kirke, -undervisnings og forskningsdepartementet gjennomførte tiltaket, SAMTAK, som skulle styrke PP-tjenesten i kommunene. Det skulle overføres stillinger fra de statlige spesialpedagogiske sentrene til PP-tjenesten i kommunene. Mange har stilt spørsmål ved hvor disse stillingene ble av. Jfr, Rogalandsforsknings evaluering av samtak.

I en presset kommuneøkonomi er det heller kutt en styrking av PP-tjenesten som er nærliggende. Det er derfor ingen garanti for at kommunene vil prioritere stillinger til PP-tjenesten over tid.

Kutt i overføringer vil føre til et ytterligere kutt og forringelse av i dag gode fagmiljøer og vi minner om Regjeringens partienes og

støttepartienes mindretallsmerknad under behandling av St. Meld 18. (2010–2011) «Læring og fellesskap»

Små brukergrupper

Komiteen viser til at spisskompetansen om blinde og sterkt svaksyntes læring i dag er konsentrert på to av Statpeds sentre. Disse kompetansemiljøene er så små at selv en oppdeling fra to til fire ville svekke muligheten for faglig utvikling. Enkelte disipliner innen blindes læring er så spisskompetente at bare en eller to personer i Norge besitter kompetansen. Etablert forskningssamarbeid med lokale høyere utdanningsinstitusjoner ville også kunne bli vanskeligere dersom miljøene skulle fragmenteres.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre har merket seg at små brukergrupper er bekymret for at en omorganisering iverksettes før det har vært en grundig prosess med å sikre at spisskompetansen også på de marginale gruppenes behov blir ivaretatt. Disse medlemmer mener det er viktig å legge til rette for reell brukarmedvirkning i prosessene som skal føres fram mot iverksetting av omorganiseringen. Brukerne kjenner behovet best og har kompetanse og kunnskap som vil være nyttig i prosessen. Disse medlemmer mener også at et økt fokus på brukarmedvirkning vil være viktig i det nye Statped, ved for eksempel brukerråd ved regionsentrene.

Disse medlemmer legger til grunn at de små kompetansemiljøene ikke bør splittes opp.

Disse medlemmer mener det også bør vurderes særskilt nasjonal finansiering for å sikre de kompetansemiljøene som jobber med de minste brukergruppene.

For Norges Blindforbund er det uakseptabelt å sette svake grupper opp mot hverandre. Statped har som oppgave å støtte opp om det faglige tilbudet rundt elever på følgende områder:

- Døvblindhet
- Syn
- Hørsel
- Tale/språk
- Ervervet hjerneskade
- Sammensatte lærervansker

I utvalgets mandat lå det ikke som oppdrag å vurdere Statpeds tjenester. Like fullt har utvalget langt på vei gjort nettopp det, og konkludert med at man kan ta midler ut av Statped og over i kommunene. Norges Blinddeforbund kan ikke understreke sterkt nok at et slikt tiltak vil rasere et tilbud som er avgjørende for kvaliteten på opplæringen og skolehverdagen til synshemmede. Samtidig reagerer vi sterkt på at vi ikke eksplisitt er tatt med på råd før NOU 2015:2 blir offentliggjort, når dette har vært måten finansieringen er tenkt gjennomført. Blir dette en realitet, kan vi ikke se hvordan kommunene skal greie å ivareta sine oppgaver ovenfor blinde og svaksynte etter opplæringsloven.

Det er umulig å bygge en tilstrekkelig sterk faglig kompetanse for elever med synsproblematikk ute i hver enkelt kommune. Antall elever med behov for faglig og sosial bistand i forhold til syn er for få, noe som skaper et behov for å ha landsomfattende tjenester gjennom Statped. I Meld. St. 18 (2010–2011) «Læring og fellesskap» endret Stortinget Statped til fire likeverdige regioner og et overnasjonalt nivå.

Norges Blinddeforbund ønsker seg to sterke fagmiljøer som er organisert direkte under en nasjonal ledelse. De to sterke fagmiljøene på syn er ved dagens organisering med fire regioner under sterkt press og mister stillinger til vest og nord. Organiseringen må endres og stillingene må tilbakeføres til Huseby og Tambertun, til det nivået de hadde før omorganiseringen i Statped. Fagmiljøet på Huseby har blitt kuttet 10% siden omorganiseringen startet. Fortsetter utviklingen med spre fagstillinger vil fagligheten synke. Reduksjonen som har funnet sted under omorganiseringen har ført til en forringelse i tjenestene.

Statped trenger økte budsjetttrammer på enkelte områder. er Produksjonen av læremidler er et av dem, der 8 av 10 har opplevd å få disse for seint det siste året. Opplevelsen av ikke å ha samme læremidler, som de øvrige elevene fører til ekskludering og stigmatisering.

Norges Blinddeforbund stiller seg derfor uforstående til grunnlaget for å fjerne stillinger. Vi mener at Statped bør spisses, fra fire til to mer robuste kompetansemiljøer. Dette vil sikre individet bedre. Disse to må igjen være organisert gjennom en nasjonal enhet

I en undersøkelse, foretatt av IPSOS/MMI på oppdrag fra Norges Blinddeforbund (desember 2014), fremgår det at 40 % av blinde og svaksynte elever har blitt mobbet. Dette i alderen 8 til 18 år. Tilsvarende prosentandel fra Utdanningsdirektoratets elevundersøkelse er 3,9% (alle elever). Rapporten «En av flokken», publisert av NTNU Samfunnsforskning (januar 2014), viser at sanseapgruppen har store utfordringer med å inkluderes sosialt i skolen.

Norges Blinddeforbund reagerer derfor kraftig på at det skal kuttets i den faglige sikkerheten rundt disse elevene. Statpeds fagfolk har som oppgave

å støtte opp rundt eleven, jobbe inn mot systemet rundt eleven og drive forskning. Dette er nedfelt i mandatet til Statped. God skolefaglig og spesialpedagogisk oppfølging er et svært viktig bidrag til sosial inkludering og forebygging av mobbing.

Utvalget mener at Statped jobber for mye systemrettet og for lite individrettet. I mandatet til Statped gitt av stortinget i Meld. St. 18 (2010–2011) «Læring og fellesskap» står følgende:

Mål 1: Statped er en tydelig og tilgjengelig tjenesteyter av spesialpedagogisk støtte til kommuner og fylkeskommuner. Statped gir tjenester på både individ- og systemnivå, og alle kommuner og fylkeskommuner får likeverdig tilgang til Statpeds tjenester.

Mål 2: Statped har spisskompetanse innenfor spesialpedagogiske fagområder og bidrar aktivt til kunnskaps- og kompetansespredning på disse områdene.

Mål 3: Statped har en strategi for prioritering av områder for forsknings- og utviklingsarbeid (FoU) og er en samarbeidspart for universiteter og høyskoler.

Her står det ikke noe om hvordan målene skal vektles. Derimot står det i de årlige oppdragsbrevene fra Utdanningsdirektoratet at Statped skal jobbe mer systemrettet. Norges Blindforbund ønsker imidlertid velkommen at innsatsen innrettes mer mot individuell oppfølging. Dette kan imidlertid ikke gjøres ved å fjerne 300 årsverk i Statped, men ved å spisse fagmiljøene inn mot brukergruppene slik at Statped kan utnytte sitt potensiale maksimalt.

Menneskerettigheter

Utvalget mener det er viktig å sette inn tiltak for en god skolekultur som understreker voksnes ansvar og tydeliggjør nulltoleranse for krenkelser, mobbing, trakassering og diskriminering. Å basere tiltakene på omforente, vedtatte menneskerettigheter er helt nødvendig. Hensynet til barnets beste må alltid telle mest.

Barn med funksjonshemning har særlig vern. Fra Norges Blindforbundsstated er derfor Barnekonvensjonens artikkel 23 viktig:

«Partene anerkjenner at et barn som er psykisk eller fysisk utviklingshemmet, bør ha et fullverdig og anstendig liv under forhold som sikrer verdighet, fremmer selvstendighet og bidrar til barnets aktive deltakelse i samfunnet.»

Ikke minst må tiltak baseres på FNs konvensjon for rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne. Artikkel 7 Barn med nedsatt funksjonsevne sier følgende:

«Partene skal treffe alle hensiktsmessige tiltak for å sikre at barn med nedsatt funksjonsevne kan nyte alle menneskerettigheter og grunnleggende friheter fullt ut og på lik linje med andre barn.»

I tillegg sier artikkel 24 Utdanning følgende:

«1. Partene erkjenner at mennesker med nedsatt funksjonsevne har rett til utdanning. Med sikte på å virkeliggjøre denne rettigheten uten diskriminering, og på basis av like muligheter, skal partene sikre et inkluderende utdanningssystem på alle nivåer, samt livslang læring, som tar sikte på:

a) at menneskets muligheter og forståelsen av dets verdighet og egenverdi utvikles fullt ut, og at respekten for menneskerettighetene, de grunnleggende friheter og det menneskelige mangfold styrkes,

b) at mennesker med nedsatt funksjonsevne får utvikle sin personlighet, sine anlegg og sin kreativitet, så vel som sine psykiske og fysiske evner, fullt ut.»

Norges Blindforbund mener at forslaget om å fjerne 300 fagstillinger fra Statped er i strid med grunnleggende menneskerettigheter.

Vennlig hilsen,

Atle Lunde

Leder

Norges Blindforbund

Espen Lahnstein

Rådgiver

Norges Blindforbund